

PRIEŤAHY V KONANÍ – ODMENA OBHAJCU ZA POSKYTNUTÉ PRÁVNE SLUŽBY OBŽALOVANÉMU V TRESTNOM KONANÍ

V rámci tohto obdobia tvorilo obdobie nečinnosti okresného súdu jeden rok a približne tri mesiace, po uplynutí ktorého bol okresný súd schopný rozhodnúť o sťažnosti sťažovateľa. Z ústavnoprávneho hľadiska je uvedené obdobie pri rozhodovaní súdu o takej v podstate nekomplikovanej veci, akou je priznanie náhrady trov obhajoby, resp. priznanie výšky odmeny advokátovi za poskytnutie právnych služieb, neakceptovateľné.

(Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. I. ÚS 363/2020 z 27. októbra 2020)

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 27. októbra 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a Miloša Maďara prerokoval prijatú ústavnú sťažnosť sťažovateľa M. B., zastúpeného advokátom JUDr. Tiborom Bickom, Dukelská 972/7-3, Považská Bystrica, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 13 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prievidza v konaní vedenom pod sp. zn. 3 T 42/2018 v časti rozhodovania o náhrade trov obhajoby a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prievidza v konaní vedenom pod sp. zn. 3 T 42/2018 v časti rozhodovania o náhrade trov obhajoby **p o r u š e n é b o l i .**

2. M. B. **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume 200 € (slovom dvesto eur), ktoré je Okresný súd Prievidza **p o v i n n ý** vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Okresný súd Prievidza je **p o v i n n ý** nahradiť M. B. trovy konania v sume 415,51 € (slovom štyristopätnásť eur a päťdesiatjeden centov) na účet jeho právneho zástupcu advokáta JUDr. Tibora Bicka, Dukelská 972/7-3, Považská Bystrica, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti M. B. **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a sťažnostná argumentácia sťažovateľa

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 363/2020-11 z 28. júla 2020 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľa M. B. (ďalej len „sťažovateľ“) vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 13 ods. 4 ústavy, ako aj práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) postupom Okresného súdu Prievidza (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 T 42/2018 v časti rozhodovania o náhrade trov obhajoby (ďalej aj „napadnuté konanie okresného súdu“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že opatrením okresného súdu č. k. 1 Tp 89/2017-6 z 27. decembra 2017 bol sťažovateľ ustanovený za obhajcu obvinenému P. F. (ďalej len „obvinený“) vo veci prečinu nebezpečného vyhrážania podľa § 360 ods. 1 a 2 písm. a) a b) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov. Rozsudkom okresného súdu č. k. 3 T 42/2018-127 z 13. apríla 2018 bola v danej trestnej veci schválená dohoda o vine a treste, čím bola vec právoplatne skončená. Sťažovateľ následne 26. apríla 2018 zaslal okresnému súdu návrh na priznanie trov právneho zastúpenia v zmysle § 553 ods. 2 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“). Predmetný návrh okresný súd prevzal 30. apríla 2018. Sťažovateľ ďalej poukázal na znenie § 553 ods. 3 Trestného poriadku, podľa ktorého malo byť o jeho už uvedenom návrhu okresným súdom rozhodnuté v lehote 30 dní. V súvislosti s tým uviedol, že predmetná 30-dňová lehota okresnému súdu uplynula 30. mája 2018, avšak do doby podania ústavnej sťažnosti o nej zo strany okresného súdu rozhodnuté nebolo.

3. Sťažovateľ s poukazom na kritériá uplatňované pri rozhodovaní o zbytočných prietáhoch uviedol, že v danej veci ide len o rutinné rozhodovanie o trovách konania – odmene advokáta, zároveň je toho názoru, že na jeho strane neexistuje jediná okolnosť, ktorou by svojim správaním prispel k prietahom v napadnutom konaní. K tomu uviedol, že návrh podal 26. apríla 2018. Uvedené uzavrel tým, že zákonná lehota platí rovnako ako pre účastníka konania, tak aj pre súd, no zatiaľ čo jej nedodržanie má pre účastníka konania fatálne následky, v prípade nedodržania lehoty zo strany súdu uvedené nie je možné konštatovať.

4. Vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 13 ods. 4 ústavy, ako aj práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu k dohovoru sťažovateľ uviedol, že ich porušenie vidí v tom, že okresný súd pri rozhodovaní o odmene mu ústavne neakceptovateľným spôsobom maril nadobudnutie majetku – peňazí. Zároveň sťažovateľ vo vzťahu k požadovanej výške finančného zadosťučinenia túto odôvodnil tvrdením, že o ním uplatnenom nároku nebolo okresným súdom rozhodnuté v zákonom stanovenej lehote, ďalej celkovou dĺžkou napadnutého konania, a teda aj neoprávneným zadržiavaním príjmu sťažovateľa za už vykonanú prácu – právne zastupovanie klienta.

5. Vzhľadom na uvedené sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd po prijatí veci na ďalšie konanie vo veci samej nálezom takto rozhodol:

„1. Okresný súd Prievidza v konaní vedenom pod sp. zn. 3T/42/2018 porušil základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Okresný súd Prievidza v konaní vedenom pod sp. zn. 3T/42/2018 porušil základné právo vlastníť majetok a s ním nakladať podľa čl. 20 ods. 1 v spojení s čl. 13 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a ich právo pokojne užívať svoj majetok podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

3. Okresnému súdu Prievidza prikazuje, aby vo veci sp. zn. 3T/42/2018 v časti rozhodovania o trovách obhajoby konal bez zbytočných prietahov.

4. Sťažovateľovi priznáva finančné zadostučinenie 3 500 €, ktoré je Okresný súd Prievidza povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Sťažovateľovi priznáva náhradu trov konania vo výške 415,52 €, ktoré je Okresný súd Prievidza povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

6. Ústavný súd si už v rámci prípravy predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti od okresného súdu vyžiadal súdny spis týkajúci sa napadnutého konania, prehľad procesných úkonov, ako aj vyjadrenie okresného súdu k samotnej ústavnej sťažnosti.

6.1 Okresný súd vo svojom vyjadrení sp. zn. Spr 583/20 doručenom ústavnému súdu 9. júla 2020 v podstatnom uviedol, že sťažovateľ bol obvinenému ustanovený za obhajcu opatrením okresného súdu z 27. decembra 2017. Následne sťažovateľ podaním doručeným okresnému súdu 30. apríla 2018 vyčíslil trovy právneho zastúpenia na sumu 2 393,48 €. Nato bol sťažovateľ listom okresného súdu z 20. júna 2018 vyzvaný na preukázanie jedného z úkonov, načo však sťažovateľ nereagoval, a preto okresný súd uznesením č. k. 3 T 42/2018-160 zo 14. augusta 2018 priznal sťažovateľovi trovy právneho zastúpenia vo výške 1 115,72 €. Proti tomuto uzneseniu podal sťažovateľ 23. augusta 2018 sťažnosť, ktorá bola zamietnutá uznesením okresného súdu č. k. 3 T 42/2018-166 z 11. decembra 2019. Sťažovateľovi bola odmena vyplatená 11. februára 2020. Na základe uvedeného je podľa okresného súdu zrejmé, že pri rozhodovaní o odmene sťažovateľa došlo k prietahom, ktoré boli spôsobené zaťažením trestného oddelenia okresného súdu. Podľa názoru okresného súdu však z uvedených skutočností nie je možné vyvodit' porušenie sťažovateľom namietaných ústavných práv, keďže nie každé súdne rozhodovanie, ktoré nemá priebežný charakter alebo ktoré je poznamenané prietahmi, je aj porušením ústavou garantovaných práv. Dodal, že sťažovateľ nepodal sťažnosť predsedovi súdu na prietahy v napadnutom konaní, ktorou mohol doceliť nápravu, pričom okresný súd o nároku sťažovateľa rozhodol ešte predtým, ako bol konfrontovaný s predmetnou ústavnou sťažnosťou.

6.2 V súvislosti s oznámením ústavného súdu o prijatí ústavnej sťažnosti sťažovateľa na ďalšie konanie okresný súd zaujal stanovisko podaním sp. zn. Spr 583/20 doručeným ústavnému súdu 11. septembra 2020. V ňom po zhrnutí priebehu napadnutého konania uviedol, že okresný súd žiadnym spôsobom nespochybňuje, že pri rozhodovaní o odmene sťažovateľa došlo k prietahom, čo bolo spôsobené tým, že o sťažnosti sťažovateľa proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka z 23. augusta 2018 bolo rozhodnuté sudcom až 11. decembra 2019. Taktiež nespochybnil to, že v prípade rozhodovania o náhrade trov konania ide v zásade

o jednoduchý úkon, avšak podľa názoru okresného súdu to v prípade sťažovateľa celkom neplatí. Uvedené odôvodnil tým, že okresný súd sa v tomto prípade musel zákonnými prostriedkami vysporiadať s nedôvodnými položkami vo vyúčtovaní sťažovateľa v rozsahu viac ako 50 %, a teda aj keď ide o jednoduchú činnosť, paradoxne práve rozhodovanie o nedôvodne účtovaných odmenách tvorí podstatnú časť činnosti vyšších súdnych úradníkov, a to bez toho, aby bolo možné takéto postupy jednotlivých subjektov akýmkoľvek spôsobom postihnúť. Ďalej uviedol, že aj keď je nesprávne, že o nároku sťažovateľa bolo rozhodnuté s už uvedenými priet'ahmi, okresný súd však nesúhlasí s tým, že tie majú ústavnoprávny rozmer. Opakovane uviedol, že sťažovateľ nepodal predsedovi okresného súdu sťažnosť na priet'ahy v napadnutom konaní, čím mohol docieľiť nápravu v danej veci. K tomu dodal, že rozhodovanie o takýchto nárokoch – náhrada trov konania jednotlivých zložiek justičného systému (advokáti, exekútori) sa mesačne ráta v prípade okresného súdu v desiatkach prípadov, ktorých počet sa časom znižuje, čo je následkom zložitého, nedostatočne transparentného a nepaušalizovaného systému náhrady trov konania. Tiež uviedol, že v minulosti bola vo vzťahu k sťažovateľovi vo viacerých prípadoch akákoľvek jeho nespokojnosť riešená efektívnym vybavením jeho sťažnosti, ktorú adresoval predsedovi okresného súdu. Podľa názoru okresného súdu daný prípad nenasvedčuje o porušení ústavných práv sťažovateľa, ale zo strany sťažovateľa ide len o snahu prostredníctvom jeho nedôvodných nárokov dosiahnuť finančný prospech. K tomu dodal, že sťažovateľ zámerným účtovaním nedôvodných nárokov a podávaním nedôvodných sťažností zaťažuje justičný systém, domáha sa primeraných finančných zadost'učinení v tisíckach eur, pričom jeho skutočná ujma, ktorá spočíva v nevyplatení približne tisíc eur po dobu jeden a pol roka, predstavuje pri sadzbe úroku z omeškania len niekoľko desiatok eur. Zároveň uviedol, že ako ďalší prejav následku formálneho a neústavného vnímania práv sťažovateľom a jeho zamerania na získanie nedôvodného finančného prospechu vníma aj to, že sa sťažovateľ ako advokát pri podaní ústavnej sťažnosti nechal zastupovať iným advokátom, s rovnakým priezviskom, napriek možnosti zastupovať sa sám, ako to sťažovateľovi ako advokátovi umožňuje zákon o ústavnom súde. Na základe všetkého uvedeného preto okresný súd považuje podanú ústavnú sťažnosť sťažovateľa za neopodstatnenú.

6.3 Predseda okresného súdu zároveň vyslovil súhlas s upustením od ústneho prejednávania ústavnej sťažnosti.

7. Sťažovateľovi bola výzvou ústavného súdu z 28. septembra 2020 daná možnosť vyjadriť sa k stanovisku okresného súdu sp. zn. Spr 583/20 doručenému ústavnému súdu 11. septembra 2020. Predmetná výzva ústavného súdu bola riadne doručená 2. októbra 2020. Sťažovateľ v lehote 10 dní stanovenej ústavným súdom však požadované stanovisko nezaslal, čím nevyužil právo vyjadriť sa a zároveň tým vyslovil súhlas s upustením od ústneho prejednávania ústavnej sťažnosti.

8. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

K obsahu súdneho spisu okresného súdu v napadnutom konaní

9. Ústavný súd z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu okresného súdu zistil tieto podstatné skutočnosti o priebehu napadnutej časti konania:

- 30. apríla 2018 okresnému súdu doručené podanie sťažovateľa: „Vyčíslenie trov právneho zastúpenia vo veci povinnej obhajoby“,
- 20. júna 2018 okresný súd vyzval sťažovateľa na doplnenie zaslaného vyúčtovania a preukázanie úkonu právnej služby uskutočneného 4. januára 2018,
- 14. augusta 2018 vydané uznesenie okresného súdu č. k. 3 T 42/2018-160, ktorým bola sťažovateľovi priznaná odmena za poskytnutie právnych služieb v sume 1 115,72 €,
- 23. augusta 2018 sťažovateľ podal sťažnosť proti uzneseniu okresného súdu č. k. 3 T 42/2018-160,
- 11. decembra 2019 okresný súd vydal uznesenie č. k. 3 T 42/2018-166, ktorým zamietol sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu č. k. 3 T 42/2018-160,
- 11. februára 2020 sťažovateľovi uhradená odmena za poskytnutie právnych služieb.

IV.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská

10. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

11. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

11.1 Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

11.2 V zmysle čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

12. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...

13. Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.

14. Podľa čl. 13 ods. 4 ústavy pri obmedzovaní základných práv a slobôd sa musí dbať na ich podstatu a zmysel. Takéto obmedzenia sa môžu použiť len na ustanovený cieľ.

15. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený...

16. Podľa čl. 1 dodatkového protokolu k dohovoru každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou

verejného záujmu a za podmienok, ktoré stanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva...

17. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (I. ÚS 329/2019).

V.

Posúdenie veci ústavným súdom

18. Ústavný súd za podstatu tejto ústavnej sťažnosti považoval namietané porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 13 ods. 4 ústavy, ako aj práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu k dohovoru napadnutým konaním okresného súdu. K porušeniu sťažovateľom označených základných práv podľa ústavy a práv podľa dohovoru a dodatkového protokolu malo dôjsť v dôsledku celkovej dĺžky napadnutého konania, keď okresný súd v zákonom stanovenej 30-dňovej lehote od doručenia návrhu sťažovateľa okresnému súdu 30. apríla 2018 nebol schopný ani do dňa podania ústavnej sťažnosti, teda ani viac ako po roku, rozhodnúť o uplatnenom nároku sťažovateľa na náhradu trov obhajoby. Sťažovateľ namietal nečinnosť okresného súdu v napadnutom konaní.

V.1 K námietke porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým konaním okresného súdu

19. Článok 6 ods. 1 dohovoru možno aplikovať aj na rozhodovanie o trovách konania za predpokladu, že predmetom konania bolo rozhodovanie o občianskych právach a záväzkoch alebo o oprávnenosti trestného obvinenia... Aj na konanie o trovách konania sa takto vzťahujú garancie vyplývajúce z čl. 6 ods. 1 dohovoru, resp. z čl. 48 ods. 2 ústavy, t. j. povinnosť súdu rozhodnúť o trovách konania v primeranej lehote, resp. bez zbytočných prietáhov (m. m. I. ÚS 279/2019).

20. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želaného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy preto nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 295/2019).

21. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

22. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitnosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie

účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Zároveň v súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (m. m. III. ÚS 489/2018). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v prípade sťažovateľa.

23. Pokiaľ ide o kritérium právna a skutková zložitost' veci, ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie o trovách konania, v tomto prípade o odmene obhajcu za poskytnuté právne služby obžalovanému v trestnom konaní, tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, išlo v zásade o jednoduchú vec.

23.1 V rámci posudzovania ďalšieho kritéria, a to správania sťažovateľa, považuje ústavný súd za potrebné poukázať na to, že sťažovateľ najprv nepredložil okresnému súdu bezchybné vyúčtovanie za vykonané právne služby, načo následne tiež nereagoval ani na výzvu okresného súdu na jeho doplnenie.

23.2 K tretiemu kritériu, a to postupu okresného súdu je potrebné uviesť, že okresný súd nerozhodol o nároku sťažovateľa v lehote 30 dní od podania návrhu, pričom z ústavnoprávneho hľadiska pre posúdenie priet'ahov v napadnutom konaní je potrebné poukázať najmä na to, že okresnému súdu trvalo jeden rok a tri a pol mesiaca, aby rozhodol o podanej sťažnosti sťažovateľa z 23. augusta 2018.

24. Z vykonaného prehľadu procesných úkonov ústavný súd teda na strane okresného súdu musí konštatovať už uvedené obdobia jeho nečinnosti. Poznomenáva, že napadnuté konanie okresného súdu trvalo od 30. apríla 2018, keď sťažovateľ doručil okresnému súdu vyčíslenie trov právneho zastúpenia, až do vydania uznesenia okresného súdu z 11. decembra 2019, celkovo približne jeden rok a sedem mesiacov. V rámci tohto obdobia tvorilo obdobie nečinnosti okresného súdu jeden rok a približne tri mesiace, po uplynutí ktorého bol okresný súd schopný rozhodnúť o sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu zo 14. augusta 2018. Z ústavnoprávneho hľadiska je uvedené obdobie pri rozhodovaní súdu o takej v podstate nekomplikovanej veci, akou je priznanie náhrady trov obhajoby, resp. priznanie výšky odmeny advokátovi za poskytnutie právnych služieb neakceptovateľné. Ústavný súd opätovne pripomína, že okresný súd zároveň už na samotnom počiatku rozhodovania nedodržiaval zákonnú 30-dňovú lehotu na rozhodnutie o nároku sťažovateľa, ako to vyžaduje § 553 ods. 3 Trestného poriadku. Po preskúmaní spisového materiálu, ako aj ostatných podkladov pre rozhodnutie tak ústavný súd nemohol inak ako dospieť k jednoznačnému záveru, že priet'ahy v napadnutom konaní idú primárne na vrub okresnému súdu. Zároveň ústavný súd aj na margo vyjadrenia okresného súdu k ústavnej sťažnosti sťažovateľa podotýka, že mu je samozrejme známy fakt nie optimálneho stavu v súdnom systéme, aj pokiaľ ide o personálne obsadenie a vyťaženosť súdov, resp. sudcov a celého súdneho aparátu, pričom štát je primárne zodpovedný za to, aby zabezpečil dostatočné personálne a materiálno-technické podmienky pre riadny výkon spravodlivosti. Avšak nedostatky v tejto oblasti v žiadnom prípade nesmú byť na ujmu právam účastníkov konania, v tomto prípade sťažovateľa. V závere k obrane okresného súdu týkajúcej sa možnosti sťažovateľa využiť iný účinný prostriedok nápravy ústavný súd len v krátkosti dodáva, že vychádzajúc z aktuálnej judikatúry ESLP, ako aj samotného ústavného súdu, v tomto ohľade sťažovateľ bol oprávnený podať priamo ústavnú sťažnosť ústavnému súdu.

25. Ústavný súd vo svojich rozhodnutiach opakovane zdôrazňuje, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu

byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezabavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (I. ÚS 3/2020).

26. Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti relevantné pre danú vec ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jeho práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto rozhodnutia).

V.2 K námietke porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 13 ods. 4 ústavy, ako aj práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým konaním okresného súdu

27. Sťažovateľ zároveň namietal aj porušenie základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 13 ods. 4 ústavy, ako aj práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu. Ich porušenie videl v tom, že okresný súd pri rozhodovaní o odmene mu ústavne neakceptovateľným spôsobom maril nadobudnutie majetku – peňazí.

28. „Článkom 20 ods. 1 ústavy sa vlastníčkovi priznáva len ochrana majetku, ktorý nadobudol v súlade s platným právnym poriadkom.“ (PL. ÚS 33/95) „Tento článok ústavy nevyhlasuje za základné ľudské právo vlastníctvo samotné, ale právo byť vlastníkom, t. j. právo nadobúdať vlastníctvo. Vztahuje sa na štátnych občanov Slovenskej republiky, cudzincov, právnické osoby slovenské i zahraničné a aj štát. Výklad tohto ustanovenia však neznamená, že každý má právo vlastníť akýkoľvek majetok... Uvedené ustanovenie ústavy treba vykladať tak, že každý má právo vlastníť majetok, ktorý ústavou alebo zákonom Slovenskej republiky nie je z tohto vlastníctva vylúčený.“ (PL. ÚS 38/95).

29. Na tomto mieste je potrebné uviesť, že aj keď bolo v danom prípade ústavným súdom konštatované porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, s porušením ktorých sťažovateľ spája aj namietané porušenie základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 13 ods. 4 ústavy, ako aj práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu, pre prípadný záver o ich porušení je potrebné skúmať konkrétne okolnosti daného prípadu, či tieto odôvodňujú záver o ich porušení. Nie je totiž možné automaticky konštatovať ich porušenie len s odkazom na konštatované porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

30. Pri skúmaní opodstatnenosti námietok sťažovateľa o porušení základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým konaním ústavný súd považoval za relevantné, že v prípade sťažovateľa nedošlo k úplnému zmareniu nadobudnutia vlastníctva k peniazom predstavujúcim odmenu za právne zastupovanie, ale len k oddialeniu nadobudnutia tejto peňažnej sumy – odmeny. Ústavný súd taktiež prihliadol na to, že v čase rozhodovania o ústavnej sťažnosti sťažovateľa už okresný súd vo veci trov právneho zastúpenia právoplatne rozhodol, a to uznesením okresného súdu z 11. decembra 2019 a taktiež už došlo aj k vyplateniu odmeny sťažovateľovi za právne zastupovanie, a to 11. februára 2020. Za relevantné tiež považoval to, že k celkovej dĺžke napadnutého konania prispel aj samotný sťažovateľ prvotným podaním nesprávneho výpočtu trov právneho zastúpenia. Vychádzajúc z uvedených skutočností, ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní nedošlo k porušeniu základného práva

podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu (bod 4 výroku tohto rozhodnutia).

31. Vo vzťahu k namietanému porušeniu čl. 13 ods. 4 ústavy ústavný súd poukazuje na svoju konštantnú judikatúru, v zmysle ktorej je čl. 13 ústavy ponímaný ako všeobecné ustanovenie, ktoré treba vykladať a chápať ako ústavný direktív adresovaný predovšetkým orgánom pôsobiacim v normotvornej činnosti všetkých stupňov a ktorý nemôže plniť poslanie priamo aplikovateľného ustanovenia v individuálnych záležitostiach. Jeho aplikácia preto nie je možná bez konkrétneho vyjadrenia dopadu diskriminujúceho postupu štátneho orgánu na základné právo alebo slobodu fyzickej alebo právnickej osoby. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní nedošlo k porušeniu čl. 13 ods. 4 ústavy (bod 4 výroku tohto rozhodnutia).

VI.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

32. V súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

33. Sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti navrhol, aby ústavný súd po prijatí rozhodnutia o porušení označených práv prikázal okresnému súdu konať v predmetnej veci bez zbytočných prieťahov.

33.1 Vzhľadom na skutočnosť, že v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľa už bolo napadnuté konanie právoplatne skončené (vydaním uznesenia okresného súdu z 11. decembra 2019), pričom zároveň 11. februára 2020 bola sťažovateľovi aj uhradená odmena za poskytnutie právnych služieb, ústavný súd ústavnej sťažnosti sťažovateľa v tejto časti nevyhovel (bod 4 výroku tohto rozhodnutia).

34. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

35. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

35.1 Podľa § 135 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva a slobody sťažovateľa, je povinný sťažovateľovi priznané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu. Ak ten, komu bolo uložené zaplatiť sťažovateľovi finančné zadosťučinenie, v lehote ustanovenej v odseku 1 priznané finančné zadosťučinenie sťažovateľovi nezaplatí, zvyšuje sa finančné zadosťučinenie priznané ústavným súdom o 5 % za každý aj začatý rok omeškania až do jeho zaplatenia.

36. Keďže ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jeho právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru boli porušené, zaoberal sa aj jeho žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia. Sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti požadoval priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 3 500 €, čo odôvodnil tvrdením, že o ním uplatnenom nároku nebolo okresným súdom rozhodnuté v zákonom stanovenej 30-dňovej lehote, ďalej celkovou dĺžkou napadnutého konania,

a teda aj neoprávneným zadržaním príjmu sťažovateľa za už vykonanú prácu – právne zastupovanie klienta.

37. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (III. ÚS 103/2018). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

38. Pri ustálení sumy finančného zadosťučinenia ústavný súd prihliadal na dve základné skutočnosti. Prvou je tá, že nezanedbateľný podiel na celkovej dĺžke napadnutého konania má aj samotný sťažovateľ, a to z dôvodu prvotného podania nesprávneho vyčíslenia trov právneho zastúpenia a následným nereagovaním na výzvu okresného súdu. Zároveň ale ústavný súd dospel k záveru, že aj napriek uvedenému je odôvodnené priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie, a to s poukazom najmä na tú skutočnosť, že okresný súd o sťažnosti sťažovateľa podanej proti uzneseniu okresného súdu zo 14. augusta 2018 rozhodol až po uplynutí obdobia viac ako jedného roka uznesením okresného súdu z 11. decembra 2019, a rozhodol o priznaní finančného zadosťučinenia sťažovateľovi v sume 200 € (bod 2 výroku tohto rozhodnutia). Na margo priznanej výšky finančného zadosťučinenia ústavný súd dodáva, že obdobne rozhodol napríklad aj v predchádzajúcich obdobných konaniach sťažovateľa pred ústavným súdom vedených pod sp. zn. I. ÚS 279/2019 a IV. ÚS 356/2020.

39. Ústavný súd nevyhovel v súlade s čl. 127 ods. 3 ústavy a § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde tej časti ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľ žiadal priznať finančné zadosťučinenie nad ústavným súdom priznanú sumu. Z uvedeného dôvodu ústavný súd v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto rozhodnutia.

VII.

Trovy konania

40. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku jeho právneho zastúpenia advokátom v konaní pred ústavným súdom.

41. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

42. Ústavný súd priznal sťažovateľovi trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta, a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

43. Náhradu trov konania priznal ústavný súd za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti). Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania v prípade úkonov právnej služby, a to prevzatia a prípravy zastúpenia a podania ústavnej sťažnosti vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2018, ktorá bola 980 €, keďže ide o úkony právnej služby vykonané v roku 2019, teda výpočtový základ tvorí sumu 163,33 €. Za úkony právnej služby vykonané v roku 2019 patrí režijný paušál v sume 9,80 €. Keďže právny zástupca sťažovateľa

je platcom dane z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), uvedená suma bola navýšená o DPH vo výške 20 % podľa § 18 ods. 3 vyhlášky. Trovy právneho zastúpenia vrátane započítania DPH tak v konaní pred ústavným súdom predstavujú celkovú sumu 415,51 € (bod 3 výroku tohto rozhodnutia).

44. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný nahradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

45. Toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia poslednému z účastníkov konania (§ 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde).